

УДК 02:[001+378.2]:174.7

Світлана Чуканова

ТЕРМІН «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» У КОНТЕКСТІ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА

У зв'язку із посиленням уваги до поняття «академічна доброчесність» в освітніх та наукових колах, постає питання чому бібліотеки та інформаційні центри взяли на себе роль популяризаторів цього руху. Для того, щоб прослідкувати зв'язок бібліотек з академічною доброчесністю, варто розглянути точки перетину академічної доброчесності та бібліотекознавства.

Ключові слова: академічна доброчесність, бібліотечна справа, бібліотекознавство, освіта, інформаційна грамотність, бібліографічна культура.

Термін «Академічна доброчесність» оригінально звучить «Academic Integrity» і походить зі США. Складається із двох компонентів Academic – академічний та integrity – прямота, чесність, чистота, цілісність, принциповість, добросовісність.

«Integrity» вживається як антонім до слова «corruption». Якщо ми говоримо про комп'ютерні науки, то мається на увазі – цілісність системи на противагу пошкодженням чи зламам у системі.

У контексті освіти, суспільних наук – мається на увазі механізм боротьби з корупцією в освіті (з будь-якими порушеннями норм, прописаних освітнім законодавством, регламентуючою документацією установи тощо).

Академічна доброчесність виникла як громадський рух в США наприкінці 1960-х років і це стало своєрідною відповіддю американської освітянської спільноти на численні випадки плагіату та списування серед студентства (за даними соціологічного опитування). Представниця наглядової ради Міжнародного центру академічної доброчесності у Канаді та США Т. Бертрам Галлант вважає рух академічної доброчесності відповіддю та механізмом подолання моральної паніки, пов'язаної з культурою списування¹.

Міжнародний центр академічної доброчесності визначає академічну доброчесність як складну систему, що базується на компонентах, які називаються фундаментальними цінностями. Дотримання цих цінностей і забезпечує норми академічної доброчесності:

Чесність.

Довіра.

Справедливість.

Повага.

Відповідальність.

Відвага (сміливість)².

Ми бачимо, що «академічна доброчесність» має прив'язку до освіти, але яким чином цей термін стосується бібліотекознавства та бібліотечної справи?

Якщо поглянути детальніше, то стає очевидно, що «академічна доброчесність» включає в себе: боротьбу з плагіатом, наукову етику, основи академічного письма, бібліографічну культуру, боротьбу з корупцією, інформаційну культуру.

Ознайомлення з різноманітними стилями посилань, як українськими ДСТУ так і міжнародними, вивчення роботи бібліографічних менеджерів (спеціального програмного забезпечення), певні елементи академічного письма: перефразування, цитування, узагальнення із відповідним оформленням прикінцевих списків джерел та внутрішньотекстових і позатекстових посилань – все це можна віднести до бібліографічної культури.

У свою чергу, академічна доброчесність передбачає також використання перевіреної інформації, надійних джерел, тобто наявність інформаційної культури (грамотності).

У цьому контексті велике значення мають вміння шукати інформацію ефективно та із застосуванням логічних операторів (розширений пошук) у базах даних наукової інформації, бібліотечних каталогах, наукових часописах, відкритих верифікованих базах даних, електронних інституційних та тематичних репозитаріях тощо.

Інформаційна грамотність також передбачає перевірку джерел за такими критеріями як:

- авторитет;
- надійність;
- покриття (неупередженість);
- актуальність³.

З огляду на все вищезазначене, можна узагальнити відношення академічної доброчесності до бібліотекознавства та бібліотечної справи у вигляді таблиці (Таблиця 1).

Отже, академічна доброчесність як відповідність ключовим принципам є базою для проведення освітньої та наукової діяльності. Так само бібліотекознавство та бібліотечна справа нерозривно пов'язані з освітою та наукою, адже забезпечення інформацією є прерогативою бібліотек. Зважаючи на те, що питання боротьби з плагіатом та основи авторського права мають стосунок до правил належного цитування (академічне письмо), ми можемо говорити про бібліографічну культуру (стилі цитування міжнародні та українські).

Відповідальне ставлення до освіти та науки як один з ключових принципів академічної доброчесності передбачає використання надійних джерел з подальшим належним їх оформленням і саме тут варто говорити про інформаційну грамотність: базовий та розширений пошук та перевірку інформації

Таблиця 1. Узагальнення відношення терміна «Академічна доброчесність» до бібліотекознавства

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ		
Освіта	Наука	
БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО ТА БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА		
бібліографічна культура	інформаційна грамотність	
стилі цитування	перевірка інф-ї	пошук
бібліотечні менеджери (Mendeley, Zotero, EndNote)	авторитет надійність неупередженість	базовий
елементи академічного письма		розширений

Тож наукова й освітня діяльність, безумовно, повинна провадитись із дотриманням норм академічної доброчесності, виключати плагіат та порушення авторського права, не допускати неперевіреної інформації в наукових текстах (фейкової науки, фабрикації, фальсифікацій тощо). Для забезпечення цілісного наукового й освітнього процесу необхідно мати доступ до якісної інформації та вміти її використовувати якнайефективніше. У зв'язку із цим ми вбачаємо нерозривний зв'язок академічної доброчесності з такими аспектами бібліотекознавства та бібліотечної справи як бібліографічна та інформаційна культура.

¹ Bertram Gallant T. Academic Integrity in the Twenty-First Century: a teaching and learning imperative: ASHE Higher Education Report Vol.33, No 5. Hoboken : Wiley Periodicals, 2008. 143 p.

² Фундаментальні цінності академічної доброчесності (переклад) // International Center for Academic Integrity URL: https://academicintegrity.org/wp-content/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf (дата звернення: 18.04.2019)

³ Evaluating Information Resources. Elmer F. Rasmuson Library, Alaska, 2018. URL: <https://library.uaf.edu/ls101-evaluation> (дата звернення: 23.04.2019).

Academic Integrity as educational concept has to do a lot with librarianship. This connection can be traced by means of analyzing relation of Academic Integrity to Information Literacy and Bibliographic Culture (referencing, academic writing elements, etc.). Academic Integrity can be regarded as overwhelming movement all over the world. In this case we should take into consideration why so many libraries and information centers are acting as training basis and advocates for

Academic Integrity as adherence to its core fundamental values: honesty, respect, responsibility, trustworthiness, fairness, and courage.

Keywords: *academic integrity, librarianship, LIS, education, information literacy, bibliographic culture.*